

İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİ AÇISINDAN ANTAKYA’NIN DEĞERLENDİRİLMESİ*

İlkay EYKAY †

Taner DALGIN‡

Hüseyin ÇEKEN§

ÖZET

İnanç turizmi kapsamında önemli bir yere sahip olan ve her yıl yerli ve yabancı turistler tarafından ziyaret edildiği bilinen Antakya, çok sayıda önemli eser ve kutsal mekana sahiptir. Bu araştırmada, Antakya'nın inanç turizmi bakımından uluslararası turizm hareketliliğini sağlayacak yeterli turizm potansiyeline sahip olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmada farklı bakış açısına sahip iki farklı katılımcı grubundan veri toplanmıştır. Birinci katılımcı grubunu oluşturan Antakya'da yaşayan yerel halktan, onların inanç turizmi hakkındaki düşünceleriyle ve yabancı turistlere bakış açılarıyla ilgili veriler toplanmıştır. İkinci katılımcı grubunu oluşturan yabancı turistlerden, Antakya ve inanç turizmine bakış açılarıyla ilgili veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda Antakya halkı uluslararası turizm hareketliliğinde varış yeri olarak Antakya'nın isminin ön plana çıkması ve yoğun turizm akımına uğraması konusunda istekli olduklarını, fakat talepteki yetersizlik ve konaklama problemlerinin yoğun yaşandığını belirtmişlerdir. Yabancı turistler ise inanç turizmi kapsamında Antakya'nın muhakkak görülmesi gerektiğini fakat, talebin yeterince karşılanamadığını belirtmişlerdir. Bulgulara bağlı olarak konaklama işletmeleri, kamu kurumları ve yeni araştırmacılar için çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, İnanç Turizmi, Turizm Potansiyeli, Antakya

Jel Kodları: A13

THE EVALUATION OF RELIGIOUS TOURISM POTENTIAL IN ANTAKYA

ABSTRACT

Antakya has many important monuments and sacred places which are visited each year within the scope of religious tourism. Therefore in this study it has been aimed to evaluate religious tourism potential in terms of Antakya, is to research whether Antakya has international tourism

* Bu araştırma “Eykaa, İlkay., (2014), İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Antakya'nın Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla” isimli tez çalışmasından yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

† Bilim Uzmanı, ilkay-e@hotmail.com

‡ Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, tanerdalgin@yahoo.com

§ Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, huseyin_ceken2001@yahoo.com

potential enough or not for the religious tourism. In the application part of this study, questionnaire technique was used for gathering data. The analysis was done in two stages. In the first stage, thoughts of the local people about religious tourism and their point of views to foreign tourists were tried to determine. In the second stage, thoughts of foreign tourists about Antakya and their point of views to religious tourism were tried to determine. In conclusion, people who live in Antakya want that name of Antakya must come to the fore for international tourism and lots of tourists must visit Antakya but they indicates that there is not enough demand for Antakya and there are problems related to accommodations. Foreign tourists think that Antakya must be seen absolutely but it has some problems about meeting the demand. Some suggestions had been developed based on the findings for accommodation companies, public institutions and new researchers.

Key words: *Tourism, Religious Tourism, Tourism Potential, Antakya*

Jel Codes: *A13*

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun yaradılışında var olan görme ve öğrenme isteği, ekonomik, kültürel etkenlerle eski çağlardan bu yana insanları seyahate zorlamıştır. Zamanla bütün dünya insanlarını etkileyen turizm olgusu bugün çok büyük boyutlara ulaşmış ve önemli bir sektör haline dönüşmüştür (Artun, 2009: 1-6). Turizm sektörünün ülke ekonomisinde yeri ve önemi oldukça büyüktür. Milli gelire ve istihdama olan katkısı, ödemeler dengesi üzerindeki pozitif etkisi, yabancı sermaye yatırımlarını çekmekteki gücü, kalkınmadaki ve bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını dengelemekteki rolü dikkate alındığında turizm sektörünün önemi daha iyi anlaşılacaktır. Dolayısıyla turizm sektörü turistik çekiciliklere sahip ülkelerin kalkınmasında lokomotif görevi üstelenen en önemli sektörlerden biri olarak tanımlanabilir (Kozak, 2006:13). Turizm farklı kültür, dil ve tarihi olan pek çok insanın katıldığı kitlesel bir hareket niteliğindedir (Lundberg vd., 1995: 75-81). Turizmin geleceğe yönelik devamlılığını sağlamak sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla mümkündür. Turizm arz potansiyelinin yüksek olduğu, yıpranmamış doğal, tarihi ve sosyo-kültürel çekiciliklere sahip ülkeler, kaynaklarını planlı ve koruma-kullanma ilkelerine bağlı kalarak kullanılmalı, bu turistik arz kaynaklarına ek olarak turizmde ürün çeşitliliğini sağlayacak alternatif turizm aktiviteleri geliştirilmelidir (Çeken vd., 2009: 1217). İnsanların gerek mensubu oldukları dinin kutsal mekânlarını ve gerekse dini liderlerinin yaşadıkları yerleri görmek istemeleri sonucunda ortaya çıkan inanç turizmi önemli alternatif turizm türleri arasında yer almaktadır (Sezgin, 1995: 9). Bu noktadan hareketle yaptığımız araştırmada inanç turizmi açısından önemli çekiciliklere sahip olduğu düşünülen Antakya'nın inanç turizmi potansiyeli incelenmiştir. Bu kapsamda Antakya'da yaşayan yerel halkın, inanç turizmine ve yabancı turistlere bakış açıları araştırılmış ve Antakya'nın inanç turizmi potansiyeli hakkında bir değerlendirme yapılmıştır.

2. TÜRKİYE'DE İNANÇ TURİZMİ

Bir alternatif turizm çeşidi olarak görülen inanç turizmi, aslında insanların inançlarını sergileme amacıyla kutsal olarak nitelendirdikleri yerleri ziyaret etmeleriyle başlamıştır (Karaman ve Usta, 2006: 474). İnsanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına, dini inançlarını gerçekleştirmek ve inanç çekim merkezlerini görmek amacıyla yaptıkları turistik amaçlı geziler inanç turizminin kapsamını oluşturmaktadır. Dini motivasyonlarla ortaya çıkan bu seyahatler sırasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetlerin talep edilmesi ve geçici konaklamalardan

yararlanılması bu hareketin bir turizm faaliyeti olarak değerlendirilebilmesi için bir zorunluluktur (Avcıkurt, 1997:81).

İnanç turizmi bir alternatif turizm türü olmakla birlikte, bu turizm türü ve kültür turizmi arasındaki ayrımı yapmak kimi zaman zorlaşmaktadır. Geçmişten gelen dinsel mekânların aynı zamanda geçmiş medeniyetlere ait kültürel miras niteliğine de sahip olması, inanç turizmi ile kültür turizminin bir arada değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunu akla getirmektedir (Richards, 2007: 210). İnanç turizmi çekicilikleri kimi zaman entelektüel ve kültürel motivasyonlarla ziyaret edilebilse de, bu alanları ziyaret etme sebebinin genel olarak din-inanç motivasyonu çerçevesinde şekillenmesi, bu çekicilikleri odak alan turistik faaliyetlerin inanç turizmi kapsamında değerlendirilmesine imkân sağlar.

Din-inanç amaçlı seyahatler özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde büyük gelişmeler göstermiştir. Özellikle 1990'lı yıllarda din-inanç amaçlı turizmde büyük gelişmeler yaşanmıştır. 1994 yılına kadar yıllık inanç turizmi katılımcı sayısı 4.4 milyon kişiye bu sayı giderek artmış 2006 yılına gelindiğinde yıllık 14.7 milyon kişiye yükselmiştir (Güzel, 2010: 90). İnsanları inanç turizmine yönlendiren nedenler şu şekilde sıralamak mümkündür (Güzel, 2010: 90-92).

- Hac ziyaretini yerine getirerek manevi olarak rahatlamak,
- Aynı dine mensup kişilerle tanışmak ve buluşmak,
- Dini vazifeleri yerine getirmek,
- Dini açıdan önemli merkezleri görmek ve buralarda zaman geçirmek,
- Dini görevlerini yerine getirmek, dua etmek ve günahlardan kurtulmak.

İnanç Turizmi Zirvesi'nde yapılan konuşmalarda, dünyada bu amaçla seyahat eden yılda ortalama 300 milyon kişinin olduğuna dikkat çekilerek, inanç turizminin giderek yaygınlık kazandığına ve yalnızca kutsal yerlere yapılan dinsel ziyaretler olmaktan çıkarak, daha geniş kitlelere yayılma eğiliminde olduğuna vurgu yapılmıştır. Bugün gelinen noktada, inanç turizmi kapsamında seyahat edenlerin artık eskisi gibi 50 yaş ve üzerinden oluşmadığına, giderek genç kuşakların da bu tür seyahatlere ilgi göstermeye başladıklarına işaret edilmiştir. Buna göre inanç turizminin öneminin giderek arttığı ve inanç turizmine karşı artan bir ilgi olduğu söylenebilir (Özşahin, 2012:10).

İnanç turizmi açısından bir değerlendirme yapıldığında Dünya çapında inanç turizminden elde edilen gelirin 20 milyar dolara yaklaşmış durumda olduğu görülmektedir. Türklerin bu yıl hac ve umre için 1.1 milyar dolarlık harcama yapması ve inanç turizm içinde % 5 lik payla önemli bir inanç turizmi pazarı olacağı düşünülmektedir. Üç büyük dinin kutsal mekânlarının bulunduğu Türkiye'ye inanç turizmi amaçlı yapılan ziyaretlere baktığımızda 2007 yılında 147 bini aşarak zirve noktasına ulaştığı görülmüştür. Ancak daha sonraki yıllarda Suriye ve Irak gibi komşu ülkelerde yaşanan sorunlar, İsrail ile artan gerginlik bu rakamı 2013 yılında 59 bine kadar düşürmüştür. 2014 yılının ilk altı ayında Türkiye'ye dini amaçlı yapılan seyahatlerin sayısı 55 bine ulaşması umut verici olsa da, 2007 yılı rakamlarına ulaşmanın şu an için zor olduğunu görülmektedir. TÜRSAB başkanı Başaran Ulusoy Türkiye'nin inanç turizminde yılda en az 250 bin kişiyi ağırlaması gerektiğini ve bu potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir. Turizm bakanlığı verilerine göre, Türkiye'de 43 ilde inanç turizmine uygun çekicilikler bulunmaktadır (Türsab, 2014) .

Son dönemlerde Müslüman, Hıristiyan, Musevi ve diğer din ve mezhepler için geliştirilen özel proje ve ürünler yaygınlaşmaktadır. Örneğin İspanya'da Mayorka'da

'Hıristiyan Disneyland', Türkiye'de Van Ahtamar'da Ermeniler için 'kutsal haç'lı kilise, Malezya ve Endonezya'da İslami esaslara göre çalışan oteller, Avusturya gibi ülkelerde helal et satışı yapan restoranlar faaliyet göstermeye başlamıştır. Farklı ülkelerde gündeme gelen bu projelerin ortak noktasının 'din motifli' olması dikkat çekmektedir (Toksoy, 2011: 36-37).

Türkiye toprakları İslam dinine inananlar için çok önemli bir merkezdir. Türk-İslam kültürünün ve altı yüzyıl İslam dininin önderliğini yapmış, bir dünya imparatorluğu olan Osmanlı Devletinin ortaya koyduğu dini eserler yanında, manevi kimliği yüceltilmiş 'evliya' olarak nitelenen insanlara ait semavi dinler açısından önemli olan ziyaret yerleri, camiler, yatırlar, türbeler hemen her şehrimizde bulunmaktadır (Sargın, 2006: 4). Turizm Bakanlığına ait verilere göre Türkiye'ye gelen turistlerin % 4,5'i inanç merkezlerine uğramaktadır. TÜİK (2005) verilerine göre, Türkiye'ye gelen her 1000 yabancı ziyaretçiden yaklaşık 6'sı, dini amaçlarla gelmektedir.

Üç semavi dinin izlerinin bulunduğu Türkiye'de; Museviler için İstanbul (Neve Şalom Sinagogu, Yanbol Sinagogu, Zülfaris Sinagogu, Ahrida Sinagogu) başta olmak üzere Hatay (Antakya Musevi cemaatinin kullandığı 500 yıllık havrada el yazması bir Tevrat da var) ve Şanlıurfa (Harran, Museviler açısından Hz. İbrahim, Hz. Yakup ve Hz. Musa'nın yaşadığı topraklar olması nedeniyle Arz-ı Mevdut yani Hz. İbrahim'den dolayı vaat edilmiş topraklar içerisinde kalan en önemli merkezlerden biridir), Hıristiyanlar için İzmir (Efes, Meryem Ana Kilisesi, Antalya Demre St. Nicolas Kilisesi, Tarsus St. Pavlus Anıt Müzesi), İstanbul (Ayasofya Müzesi), Antakya (Saint Pierre Klisesi), Trabzon (Sümela Manastırı), Van (Akdamar Kilisesi), Mardin (Deyrulzafaran) ve İstanbul'un sahip olduğu birçok kutsal mekân ibadet ve inanç turizmi açısından önem taşımaktadır. Müslümanlar için kutsal sayılan ve İslam dünyasının kültürünü yansıtan önemli eserler barındıran başlıca merkezler arasında ise; İstanbul (Topkapı sarayında kutsal emanetler, Süleymaniye Camii), Konya (Mevlana Türbesi), Kayseri (Kurşunlu Camii), Bursa (Ulu Cami ve Yıldırım Beyazıt Külliyesi), Nevşehir (Hacı Bektaş-ı Veli Külliyesi), Diyarbakır (Ulu Camii), Erzurum (Yakutiye Medresesi), Edirne (Selimiye Camii), Siirt'te (Tillo ve Veysel Karani Türbesi) bulunmaktadır (Papur, 2009: 473-479).

3. ANTAKYA'NIN GENEL TURİZM VE İNANÇ TURİZMİ POTANSİYELİ

Antakya şehri, jeomorfolojik anlamda Amanos dağları ile şehrin doğusunda bulunan ve aşınım düzlüğü şeklinde gelişmiş olan Habibineccar Dağı (509 m) ve Kuseyr Platosu arasında, Asi nehrinin her iki tarafına yayılmış, Karasu grabeninde yer almaktadır (Özşahin, 2010: 1-16). Antakya, TÜİK (2012) Bölgesel İstatistik verilerine göre, Türkiye'nin en güneyinde yer almakta ve 689 km²'lik alanı kapsamaktadır. Hatay; İskenderun Körfezi, Adana, Osmaniye, Gaziantep ve Suriye arasında yer alan bir sınır vilayetidir. TÜİK (2012) İl Nüfus verilerine göre, Hatay'ın nüfusu 1.483.674 kişidir. Dini ve etnik dağılıma baktığımızda, nüfus içinde Sünni Türkler ve Arapların, Alevi Arapların, Ortodoks ve Katolik Hıristiyanların, az miktarda da olsa Ermenilerin ve Yahudilerin yer aldığı görülmektedir.

IV. yüzyılda yaşamış olan tarihçi Ammianus Marcellinus'un "dünyada hiç bir kent, ne topraklarının bereketi, ne de ticaretteki zenginliği bakımından bu kenti geçemezdi" dediği Antakya, Antikçağ'da "Doğunun Kraliçesi" (Orientis Apicem Pulcrum) lakabıyla anılmıştır (Demir, 1996: 9). İnanç merkezleri yüzyıllardır toplumun manevi dünyasına yön verme işlevinin yanı sıra eğitim, kültür ve şifa kurumları olarak toplumsal hayata katkı sunmuşlardır.

Antakya'daki inanç merkezlerinin tanıtılması, bu kültürel değerlerin evrensel kültüre kazandırılmasını sağlayacağı gibi Antakya'nın tanıtımına da katkı sağlayacaktır (Artun, 2003: 1-6).

Birçok alternatif turizm çeşidinin yaygın olarak uygulanabildiği Hatay, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan “Türkiye Turizm Stratejisi Marka Kent Eylem Planı” (2007–2013) kapsamında Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Konya, Kütahya, Nevşehir, Mardin, Şanlıurfa ve Trabzon illeri ile birlikte kültür turizmine yönelik kültür marka kenti seçilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007: 21). Tarihi boyunca kıtalar ve bölgeler arası ticarete çeşitli bölge insanları için konaklama ve bir kültür alışverişi merkezi olan Hatay, Antakya'ya çeşitli bölgelerden gelmiş, binlerce insanın konakladığı, başka bölge insanlarıyla hem eşya, hem fikir alışverişinde bulunduğu, memleketlerine yeni bilgi ve fikirlerle döndükleri bir kültür merkezi görevi yapmıştır. Farklı etnik ve dini grupların yaşam biçimlerinin etkileşime uğrayarak bir sentez kültür oluşturması sonucunda da “Antakya kültürü” ortaya çıkmıştır (Türk, 2006: 154). Buna bağlı olarak oluşan zengin bir mutfak kültürü bulunmaktadır. Geleneksel beslenme biçimleri, gastronomi turizmi altında kültür turizmine de kaynaklık edebilecek önemli bir değer konumundadır. Bu doğrultuda bilinçli yönlendirme çalışmaları yapılarak turizme katkı sağlamasının yanı sıra mutfak kültürümüzün farklı bakış açılarıyla ele alınarak evrensel kültüre ulaşması sağlanabilir (Çevik, 1997: 194-202).

Antakya yöresinin tarihi ve kültürel turizm zenginliklerinin yanı sıra doğal manzaraları/ güzellikleri de vardır. Bu güzel doğal manzaraların başında Harbiye (Defne-Daphne antik kenti) gelmektedir. Helenistik ve Roma dönemlerinde çağlayanlarıyla tanınan ve dünyaca ünlü bir sayfiye yeri olarak kullanılan Harbiye, zengin halk kesimi tarafından yapılan çok sayıda köşkleri, tapınakları ve eğlence yerleriyle ünlüdür. Günümüzde antik dönemden ayakta herhangi bir yapı kalmamıştır (Hatay Valiliği, 2011: 55). Fakat halen, lokantaları, otelleri ve pansiyonlarıyla yerli ve yabancı turiste hizmet vermektedir. Günümüzde el sanatlarının da aktif olarak yapıldığı, Türkiye'deki en önemli doğal ipek üretim ve satış merkezlerinden biridir. Taş yontuculuğu ve mermer eser üretimi aile çapında yapılmaktadır. Yörenin diğer bir turizm potansiyelini ise termal suları oluşturmaktadır. Antakya Kumlu'nun 13 km kuzeydoğusundaki Hatayhamamı Mahallesi'nin 1 km güneyinde Hamamat mineralli suları, 500 m kadar kuzeyinde, Hatayhamamı mineralli suları bulunmaktadır. Romatizma ve cilde iyi gelmekte olan, gerek sağlık turizmi gerekse rekreasyonel faaliyetler açısından Hatay'ın önemli bir zenginlik kaynağı olan mineralli su kaynaklarının tespit edilerek tedavisinde yarar sağladığı hastalıklar belirlenmeli ve var olan potansiyelin daha etkin olarak değerlendirilmesi sağlanmalıdır (Korkmaz ve Karataş, 2011: 359-361).

Antakya, Sümerlerden Babillilere, Perslerden Grekler ve Romalılara, Bizans, Selçuklu ve Osmanlılara kadar uzanan binlerce yıllık uzun bir geçmişe sahip olan farklı kültürlerle yoğrulmuş, 3 semavi dinin yaşatıldığı, oldukça zengin mirası olan bir kenttir. Geçmişte olduğu gibi bugün de farklı dinlere ve inanışlara mensup insanlar birlikte yaşamaktadırlar. St. Simon Stylite Manastırı, Yayladağı Barleam Manastırı ve Keldağı Barleam Manastırı şehrin önemli manastırlarıdır. Samandağ'da Vakıflı Ermeni Kilisesi, Hz. Hıdır Türbesi; Yayladağ'da Şeyh Ahmet Kuseyri Türbesi yer almaktadır.

Antakya'nın inanç turizmi profilini yükselten en önemli merkezlerden birisi St. Pierre Kilisesidir. Hıristiyanlar açısından önemli bir yere sahip olan Aziz Petrus'un Hz. İsa'ya inananları buraya toplaması ve Hıristiyan (Hıristos) adının ilk kez bu kilise cemaatine verilmesi sebebiyle St. Pierre Kilisesi dini, tarihi ve kültürel anlamda büyük önem taşımaktadır. Hıristiyanlar için önemli hac bölgelerinden birisi olması sebebiyle inanç turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olan bu turizm mekânına bugüne kadar yeterli derecede ilgi gösterilmemiş, gerekli yatırım ve tanıtım yapılmamıştır (Erdem, 2010: 24). Antakya şehrini inanç turizmi bakımından çekici kılan diğer iki önemli inanç merkezi ise Habib-i Neccar Camii ve Şeyh Ahmet Kuseyri Türbesi'dir. Dolayısıyla bu inanç merkezleri ile birlikte bu merkezlere hayat veren şahsiyetler hakkında kısa bir bilgi sunmak yerinde olacaktır.

Saint Pierre Kilisesi

Kilise, Antakya'nın 2 Km. kuzeydoğusunda, Reyhanlı karayolu üzerinde, Habib-i Neccar Dağı'nın uzantısı olan Haç (Stauris) Dağının eteğinde konumlanmıştır. 13 metre uzunluğunda, 9,5 metre genişliğinde ve 7 metre yüksekliğinde doğal bir mağaradır (Hatay Valiliği, 2011: 36). Mağaranın ilk Hıristiyanlardan bu yana kullanıldığı bilinmektedir. Kilisenin inşa edildiği mağara önceleri vaaz verilen yer olarak kullanılmıştır. Daha sonra resmi bir kiliseye dönüşmüştür. M.S. 42-48 yılları arasında, Hz. İsa'nın ölümünden sonra Antakya Kilisesi'nin kurucusu ve Hz. İsa'nın havarilerinden olan Aziz Petrus, Roma'ya yerleşmeden birkaç yıl önce Antakya'da kalmıştır. Buradaki bir mağarada Hz. İsa'ya inananları toplamış ve Hıristiyan (Hıristos) adı da ilk kez bu kilise cemaatine verilmiştir (Tümbek, 2009: 134). M.S. 46-48 yılları arasında Hz. İsa'nın azizlerinden Tarsuslu St. Paul, St. Peter ile birlikte Samandağ'a gelmiştir. St. Paul'un üç büyük misyonerlik gezisinin başlangıcını da Samandağ oluşturmaktadır (Erdem, 2010: 24).

325 yılında İznik Konsülü'nde patriklik seviyesine yükselen kilise, Antakya Patrikliği, İskenderiye, Kudüs ve İstanbul Rum Fener Patrikliği ile birlikte dört büyük patrikliği oluşturmaktadır. 1268 yılında Memluk hükümdarı Rükneddin Baybars'ın Antakya'yı ele geçirmesi üzerine Patriklik Şam'a taşınmıştır. Kilise, 1963 yılında Papa VI. Paul tarafından Hıristiyanların hac yeri olarak ilan edilmiştir (Adam ve Katar, 2003: 161). Günümüzde dünyanın ilk kiliselerinden biri olarak kabul edilen mağara Anıt Müze olarak işlevini sürdürmekte olup Hıristiyan cemaat tarafından dini törenler için kullanılmaktadır. Her yıl 29 Haziran günü din adamları ve cemaatin katıldığı St. Pierre Günü (Bayramı) kutlamaları yapılmaktadır.

Habib-i Neccar Cami

Cami, Antakya'nın 636 yılında Müslüman Arapların eline geçtiği dönemde inşa edilmiş, 1268 yılında ise restore edilmiştir. Bugünkü Türkiye sınırlarında inşa edilen ilk cami olduğu kabul edilmektedir. Etrafı medrese odaları ile çevrili olan caminin kuzeydoğu köşesinde yerin 4 metre altında Habib Neccar Türbesi bulunmaktadır. Cami avlusunda bulunan şadırvan 19. yy eseridir (Erdem, 2010: 25).

Kurtuluş Caddesinde bulunan cami, Hz. İsa'nın havarilerine ilk inanan ve bu uğurda canını veren bir Antakyalının adını taşımaktadır. Kur'an-ı Kerim'de Habib-i Neccar ile ilgili olayın geçtiği yer olması bakımından burası kutsal sayılmaktadır. Aşağıda Habib-i Neccar kıssasına yer verilmiştir.

Habib-i Neccar Kıssası: Kıssaya göre, M.S. 40'lı yıllarda Hz.İsa, havarilerinden Yunus (Yuhanna) ve Yahya'yı (Pavlus) Antakya'ya gönderir. Bu iki elçi Antakya'ya girerken koyunlarını otlatan marangoz Habib-i Neccar ile karşılaşır (neccar, marangoz demektir). Neccar, yatalak oğlunun elçiler tarafından iyileştirilmesi üzerine İsa'nın getirdiği dine iman eder. Ancak Antakyalılar elçileri hoş karşılamaz ve onları hapse atarlar. İsa, bunun üzerine Barnabas'ı şehre üçüncü elçi olarak gönderir. Elçilerin tüm çabalarına rağmen halk İsa'nın dinine inanmaz ve onları öldürmeyi planlar. Bunu öğrenen Habib-i Neccar, şehre giderek Antakyalılara "Sizden hiçbir ücret talep etmeden Hakk dinini anlatan bu elçilerin söylediklerine uyun" diye seslenir. İsa'nın elçileri de, Habib-i Neccar da işkence altında şehit olurlar (<http://www.wikipedia.org>, Erişim:29.11.2013).

Şeyh Ahmet Kuseyri Camii ve Türbesi

Antakya-Yayladağı yolu üzerinde Şenköy'de 1488 yılında doğan Şeyh Ahmed Kuseyri yaşadığı dönemin önemli evliya ve erenlerindedir. 16. Yüzyılda yaşamış olan Şeyh Ahmet Kuseyri, dini bilgisi ve kerametleri ile Osmanlı padişahları Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman'ın takdir ve beğenisini kazanmış bir evliyadır (Koruyan, 2001: 19).

Kuseyri'nin pek çok kerameti olduğu rivayet edilmektedir. Ancak Kanuni Sultan Süleyman'a gösterdiği (Arı, 2011: 378-379):

Şeyh Ahmed 40 yaşlarında Altınözü'nde bir köprü yaptırırken, İstanbul'da bir Yahudi padişaha "Ben senin şeyhin olmak istiyorum" der. Bir keramet gösterir. Havada uçabilmektedir. İslam âlimleri bunu anlayamaz. Sultan Süleyman buna sevinirken, bir yandan da üzülmemektedir. Bir gece rüyasında nur yüzlü birini görür. O, aradığı kişinin Kuseyr'de köprü yaptırdığını anlatır. Padişah onu makamına çağırır. Padişah'ın huzuruna çıkar, kararlaştırılan bir güne kadar da oradan ayrılmaz; orada konaklar. Padişaha kendini şeyh olarak tanıtan kişi ortaya çıkar. Sahte şeyh havada uçmaktadır. Şeyh Ahmed bunun üzerine ayakkabısının birini çıkarır, "Yetiş ve indir onu aşağı" der. Ayakkabı havada uçan kişinin kafasına vura vura onu aşağı indirir. Şeyh Ahmed, bu kişinin iki bacağı arasına Yâsin Sûresi'ni koyduğunu ve bunun uçmasını sağladığını söyler Gerçekten de baktıklarında iki bacağının arasında Yasin Suresi vardır. Bunun üzerine orada bulunanlar onun bir de ateşe girmesini ister. Bir fırında ateş yakılır. Şeyh Ahmed yanan fırının içerisine girer. Fırının kapağı bir süre kapalı tutulur. Açıldığında Şeyh Ahmed, iki yanında sular akan bir yeşilliğin üzerinde namaz kılmaktadır. Keramet üzerine Kanuni Sultan Süleyman Şeyh Ahmed'e Altınözü bölgesinin Sancak beyliğini verir. Mızrambo'da (Şenköy) bir tekke kurar. Bunların yanı sıra, padişah şeyhin köyünden vergi toplanmamasını, asker alınmamasını buyurur. Kendisine verilen sancağa ait Yayladağ, Hamam, Dârü'l-Benet, Fetike, Fenk, Şeyhköy civarının vergileri de şeyhin külliyesine bağışlanır (Arı, a.g.e., s.379).

İslam dininde türbe ve yatır ziyaretleri oldukça yaygın bir gelenektir. Pek çok insan çeşitli nedenlere bağlı olarak türbe ve yatırlara gelerek dua etmekte ve dileğinin Allah

tarafından kabul edilmesini istemektedir. Antakya’da bulunan Şeyh Ahmet Kuseyri türbesinin birçok hastalığı iyileştirdiğine inanılmaktadır. Bu bağlamda Kuseyri’nin türbesi sadece yurtiçinden değil, Fransa, Hollanda, İngiltere başta olmak üzere yurtdışından da pek çok kişi tarafından inanç turizmi kapsamında ziyaret edilen kutsal mekânlarından biridir (Koruyan, 2001: 19). Kuseyri türbesinin hemen girişinde “*Samedana bedel, Savranlı Şeyh Ahmed’in makamına kim iltica ederse Allah’ın izni ile pişman olmaz*” (Arı, a.g.e., s.379) yazısı, inanç turizmi kapsamında türbeye gelenleri karşılamakta ve davet etmektedir.

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İnanç turizmi açısından Türkiye, binlerce yıllık tarihi, sahip olduğu kültürel ve dini değerleri ve etnik mozaği ile önemli bir potansiyele sahiptir. Ülkemizin pek çok şehri bu anlamda zenginliklere sahip olmakla birlikte, Antakya gerek medeniyetlerin ve gerekse dinlerin buluşma noktası olması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Antakya’nın sahip olduğu bu değerler, inanç turizmi açısından oldukça geniş bir potansiyel taşımaktadır. Antakya’nın inanç turizminde ön plana çıkması ve gelişmesi, yerel halkın inanç turizmine bakış açısı, tutum ve davranışlarıyla ilişkilidir. Yerel halkın inanç turizmine olumlu bakış açısı inanç turizminin gelişmesine katkı sağlarken, negatif bakış açısı inanç turizminin gelişimine olumsuz etki edebilecektir. Bu bağlamda çalışmada, Antakya’da yaşayan yerel halkın, inanç turizmine ve yabancı turistlere bakış açılarının belirlenmesi ve Antakya’nın inanç turizmi potansiyelinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca, inanç turizminin ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri incelenmeye çalışılmış ve Antakya’nın İnanç Turizmi Potansiyelinin yerel halk ve yabancı turistlerin bakış açılarıyla belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ile kamu ve turizm sektörü yöneticilerine Antakya’da inanç turizmi politikalarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik stratejileri geliştirilip uygulamalarına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

3.2. Araştırma Yöntemi

Araştırmanın evrenini Antakya’da yaşayan yerel halk ve şehre gelen yabancı turistler oluşturmaktadır. Çalışmanın araştırma bölümünde, veri toplanması için anket tekniği tercih edilmiştir. Yerel halk ve yabancı turistler ile yüz yüze görüşülerek anket formu doldurtulmuştur. Araştırmada yerel halk için kullanılan ilk 6 soru araştırmaya katılanların demografik özelliklerini belirlemeye yöneliktir. Anketin ikinci grubunda yöneltilen sorular ise örneklem grubunun inanç kavramına bakışını ve Antakya’nın önem taşıyan değerlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Anketin üçüncü bölümünde ise yerel halkın inanç turizmi ile ilgili düşüncelerini, inanç turizminin Antakya için önemini ve inanç turizminin etkilerini tespit edilmeyi amaçlayan 5’li Likert ölçeğinin kullanıldığı 13 soru yer almaktadır.

Araştırmada yabancı turistler için kullanılan ilk 6 soru araştırmaya katılanların demografik özelliklerini belirlemeye yöneliktir. Yabancı turistler için hazırlanan anketin 7-15 arasındaki sorularda seyahatin süresi, amacı, beklenti ve sonuçların ölçümü amaçlanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde ise yabancı turistlere Antakya’nın inanç turizm açısından değerlendirilmesine yönelik düşüncelerinin tespit edilmesi için 5’li Likert ölçeğinin kullanıldığı 13 soru sorulmuştur. Veriler analizi yapılmak suretiyle değerlendirilerek çıkan sonuçlar çerçevesinde yorumlamalar yapılmış, elde edilen bulgular doğrultusunda, Antakya’nın inanç turizm potansiyeli ve inanç turizminin Antakya’daki yeri, önemi ve etkileri belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre kamu ve turizm sektörü yöneticilerine Antakya’da inanç turizmine yönelik yapılabilecekler konusunda öneriler sunulmuştur.

3.3. Araştırma Bulguları

İnanç turizmi potansiyeli açısından Antakya'nın değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada, Antakya'nın inanç turizmi potansiyeli ve inanç turizminin önemi ve etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma bulguları yerel halk ve yabancı turistler açısından olmak üzere iki grup altında ele alınmış ve incelenmiştir.

3.3.1. Yerel Halka İlişkin Bulgular

Yerel halkın bakış açısıyla Antakya'da inanç turizminin potansiyelinin belirlenmesine yönelik araştırmaya rastgele seçilen 118 erkek 112 kız olmak üzere toplam 230 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına bakıldığında, %40,4'ü 18-29 yaş grubu, %23,7'si 30-39 yaş grubu iken, orta yaş grubu olarak adlandırılacak 40-59 yaş arasındakilerin oranı %26'dır. 60 yaş üstü katılımcıların oranı ise 7,9 ile araştırmada en az temsil edilen yaş grubunu oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların eğitim durumu dağılımlarına bakıldığında, %34,3'le lise mezunlarının ve %28,3'le lisans mezunlarının yoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. Katılımcılar içinde %6,5 ile ilköğretim ve %10,9 ile lisansüstü mezunlarının oranı daha düşüktür. Katılımcılardan elde edilen bir diğer bilgi meslekleridir. Katılımcılar içinde memur (%19,6), öğrenci (%19,2), serbest meslek (%16,5), ev hanımı(%15,6) ve işçi (%13,6) çoğunluğu oluşturmaktadır. Katılımcıların dini inançları da sorulmuştur. Müslümanlık inancına sahip olan katılımcılar (%70,1) çoğunluğu oluştursa da, katılımcılar arasında Hıristiyan (%18,3) ve Yahudi (%3,5) katılımcılar da vardır. Katılımcılardan ikisi ise herhangi bir dini inancı olmadığını belirtmiştir. Katılımcılardan elde edilen araştırma soruları ile ilgili cevaplar aşağıda özet olarak verilmiştir.

Araştırmaya katılan yerel halktan Antakya'nın ön plana çıkarılması gereken başlıca değerleri 1 en önemli 6 en önemsiz olmak üzere sıralamaları istenmiştir. Dinsel-tarihsel ve kültürel yerler ön plana çıkarılması gereken en önemli yer olarak görülürken, yemek kültürü ikinci sırada çıkmış, bunu sırasıyla limanlar, deniz, doğal güzellikler ve tarımsal alanlar izlemiştir. Katılımcıların tarımsal alanların Antakya için çok önemli olmadığını düşündüğü söylenebilir. Bu bulgulara göre Antakya halkının, sahip oldukları değerlerin ve inanç turizmi potansiyelinin farkında oldukları ve bu değerlerin etkin tanıtımı ve pazarlanması ile şehrin önemli bir inanç turizm merkezine dönüşebileceğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yerel halk inanç turizminin bölgeye çeşitli ekonomik ve sosyo-kültürel kazanımlar sağladığını belirten ifadelerle büyük ölçüde katılmaktadır. Katılımcılar Antakya'nın farklı dinler açısından ortak ibadet yeri olduğunu ve bu inanç çeşitliliğinin Antakya'da önemli bir kültürel zenginlik oluşturduğunu düşünmektedir. Katılımcılar Antakya'ya gelen turist sayısı arttıkça yerel halkın turiste bakış açısının olumlu yönde değişeceğine inanmaktadır. Araştırmada, yerel halkın yabancıların bölgedeki ibadetlerinden rahatsızlık duyup duymadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler yerel halkın ibadetlerden herhangi bir rahatsızlık duymadığını göstermektedir. Ayrıca yerel halkın, turistlerin yerel halkın kültürel ve ahlaki yapısını olumsuz etkilemediği, turistlerin tarihi ve dinsel değerleri tahrip ettiklerine inanmadıkları ve inanç turizmi kapsamında Antakya'ya gelen turistlerin kültürel değerlerin (gelenek&görenek, yeme&içme, giyim vb.) değişimine neden olmayacakları görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulara göre; yerel halkın bakış açısıyla, inanç turizmi potansiyelinin Antakya'da varlığından ve inanç turizmine yerel halkın pozitif yaklaşımından söz etmemiz mümkündür. Elde edilen verilerde eğitim durumunun inanç turizminin Antakya'ya sağladığı kazanımlar ile ilgili düşünceler üzerinde farklılık yaratan bir

unsur olması dikkat çekicidir. Eğitim düzeyi yükseldikçe inanç turizminin Antakya'ya sağladığı kazanımlar ile ilgili olumlu düşünceler artmaktadır.

3.3.2. Yabancı Ziyaretçilerden Elde Edilen Veriler

Hatay Valiliğinin verilerine göre; 2012 yılında 351.435 yabancı turist Hatay'a giriş yapmıştır. Ancak, Hatay Valiliği tarafından verilen yabancı turist sayısının ülkelere göre dağılımı verilmemekle birlikte, girişlerin Suriye ve Ortadoğu kaynaklı olduğu bilgisi yer almaktadır. Anket çalışması 42 kadın 20 erkek toplam 62 kişiye uygulanmıştır. Araştırmaya katılanların yaş dağılımlarına bakıldığında, %33,9'u 18-29 yaş grubu, %43,5'i 30-39 yaş grubu iken, orta yaş grubu olarak adlandırılacak 40-59 yaş arasındakilerin oranı %22,6'dır. Araştırmaya katılan yabancı katılımcıların eğitim durumu dağılımlarına bakıldığında, %66,1 ile üniversite mezunlarının yoğunluğu görülmektedir. Katılımcıların % 16,1'ini lise mezunları, %17,7'sini yüksek lisans mezunları oluşturmaktadır. Yabancı katılımcıların mesleklerine bakıldığında % 27,4'ünün ev hanımı, % 24,2'sinin öğrenci, % 21'ini işçi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan yabancı turistlerin % 58,1'ini Lübnanlı, % 11,3'ünü Suudi Arabistanlı, % 11,3'ünü Suriyeli, % 9,7'sini Amerikalı ve geri kalan % 9,6'sını Almanyalı, Kuveytli ve Rusya'lı turistler oluşturmaktadır. Katılımcıların % 67,7'si Hıristiyan, % 24,2'si Müslümanlardan oluşmaktadır. Diğer katılımcılar dini inancını belirtmemiştir. Antakya'da yer alan St. Pierre, St. Simeon, Katolik Kilisesi gibi dini yerlerin çokluğu ve St. Pierre kilisesinin Ortodoks Hıristiyanlar için bir hac merkezi olarak kabul edilmesinin Antakya'ya inanç turizmi kapsamında ağırlıklı olarak Hıristiyan yabancı turist gelmesinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yabancı ziyaretçilerden elde edilen araştırma soruları ile ilgili cevaplar aşağıda özet olarak verilmiştir.

Yabancı ziyaretçilere kaçınıcı kez Antakya'ya geldikleri sorulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların yarısından fazlası inanç turizmi kapsamında bir defadan fazla Antakya'yı ziyaret etmiştir. Antakya'nın inanç turizmi açısından yabancı turistlerce bilindiği ve tercih edildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda, yabancı turistlerin Antakya'ya gelme amaçlarının inanç turizmi ve Antakya'nın kültürel değerlerini görme olduğu söylenebilir.

Tablo 1. Katılımcı Turistlerin Antakya'ya Gelme Sıklıklarının Dağılımı

Gelme Sıklığı	n	%
İlk Kez	30	48,4
İkinci kez	18	29,0
Üçüncü kez	7	11,3
Dört ve üzeri	7	11,3
Toplam	62	100

Katılımcılara Antakya'da kaç gün kalacakları sorulmuştur. Ziyaret süreleri ile ilgili bu soruya katılımcıların verdiği cevaplara bakıldığında ziyaret sürelerinin 1 ila 7 gün arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Antakya'ya gelen yabancı turistlerin ziyaret sürelerinin çok uzun olmadığı görülmektedir. Turistlerin konaklama süresinin uzatılmasının Antakya'ya, hem

ekonomik anlamda hem de turist ile yerel halk arasında kurulabilecek bağın güçlenmesi anlamında olumlu katkıları olacaktır. Araştırmaya katılan ziyaretçilerin Antakya'yı seçmelerinde etkili olan faktörler Tablo 2' de sıralanmıştır. Bir katılımcı birden çok seçeneği işaretleyebildiği için n'de o seçenek için seçilme sayısı verilmiştir. Cevaplara bakıldığında ilk kilisenin Antakya'da olmasının ve burasının hac için önemli bir merkez olmasının önemli faktörler olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Turistlerin Antakya'yı Tercih Etmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Dağılımı

Faktörler	n	%
Kültürel çeşitlilik	27	12,9
İlgi, keşif	38	18,1
3 semavi dinle ilgili bir bölge olması	17	8,1
Psikolojik nedenler	6	2,9
Hac	45	21,4
İlgi çekici bir yer olması	34	16,2
İlk kilisenin Antakya'da olması	43	20,4
Toplam	210*	100

*Araştırmaya katılan yabancı ziyaretçiler bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir. n toplam ziyaretçi sayısını değil, verilen cevap sayısını ifade etmektedir.

Antakya'ya turizm ve/veya inanç turizmi kapsamında gelen turistlerin büyük bir çoğunluğunun, seyahatlerinden ve Antakya'nın sahip olduğu dinsel-kültürel ve tarihi değerlerinden etkilendikleri ve yerel halkın tutum ve davranışlarından memnun kaldıkları için ülkelerine döndüklerinde tanıdıklarına Antakya'yı ziyaret etmeleri yönünde öneride bulunacakları tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan yabancı ziyaretçilerden Antakya'yı tekrar ziyaret etmelerinde etkili olan çekicilikleri sıralamaları istenmiştir. Alınan cevaplara bakıldığında birinci sırada dini mekânların varlığı, ikinci sırada kültürel çeşitlilik, üçüncü sırada yerel halkın tutumu, dördüncü sırada kolay ulaşım, beşinci sırada folklorik değerler, altıncı sırada güvenlik ve son olarak ise doğal alanlar Antakya'yı tekrar tercih etmekte etkili olan çekicilikler olarak ortaya çıkmıştır. Bulgulara göre, yabancı turistler açısından Antakya'nın tekrar ziyaret edilmesinde en önemli faktörün inanç turizmi olduğu, bunun yanı sıra Antakya'nın etnik yapısının ve yerel halkın tutumunun, yabancı turistlerin ziyaretlerini tekrarlamalarında etkili olmuştur. Bunun yanı sıra veriler üzerinde yapılan farklılık analizleri sonucunda dini inancın Antakya'yı önemli bir inanç turizmi merkezi olarak görme düşüncesi üzerinde etkili bir değişken olduğu görülmüştür. Hristiyan katılımcılar Antakya'nın önemli bir inanç turizmi merkezi olduğu görüşüne daha yüksek derecede katılmaktadır. Tüm bulgular sonucunda, yabancı ziyaretçilere yönelik yapılan araştırmayla, katılımcıların Antakya'nın sahip olduğu dinsel-kültürel ve tarihi değerleri ile önemli bir inanç turizmi merkezi olduğu görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnanç turizmi potansiyeli açısından Antakya'nın değerlendirilmesi isimli bu çalışmada, yerel halktan 230 kişi ve yabancı turistlerden 62 kişiye uygulanan anket çalışması ile Antakya'nın inanç turizmi potansiyeli ve inanç turizminin yeri, önemi ve etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmada binlerce yıldır farklı medeniyetlerin ve dinlerin buluşma merkezi olan Antakya'nın yerel halk ve yabancı turistler tarafından bilindiği ve Antakya'nın sahip olduğu değerlerin önemsendiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, inanç turizmi açısından pek çok değere sahip Antakya'nın, inanç turizmi potansiyelini yeterince ve etkili kullanmadığı, inanç turizminden yeterli payı alamadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan yerel halk, Antakya'nın farklı dinler açısından ortak ibadet yeri olabildiğine ve Antakya'ya gelen turist sayısı arttıkça yerel halkın turiste bakış açısı olumlu yönde değişeceğine inanmaktadır. Yerel halkın, yabancıların ibadetlerinden rahatsızlık duymadıklarını görmekteyiz. Ayrıca yerel halkın, turistlerin yerel halkın kültürel ve ahlaki yapısını olumsuz etkilemedikleri, turistlerin tarihi ve dinsel değerleri tahrip etmedikleri ve turistlerin kültürel değerlerin (gelenek&görenek, yeme&içme, giyim vb.) değişimine neden olmayacakları görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgulara göre; yerel halkın bakış açısıyla, Antakya'da inanç turizmi potansiyelinin yüksek olduğu ve inanç turizmine yerel halkın pozitif yaklaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Antakya'nın sahip olduğu değerlerin yerel halkın bakış açısıyla değerlendirildiğinde:

1. Sırada; Dinsel-Tarihsel-Kültürel Yerler,
2. Sırada; Antakya Yemekleri,
3. Sırada; Liman,
4. Sırada; Deniz,

5. Sırada; Doğal Güzelliklerin öne çıkarılması gereken değerleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgulara göre Antakya halkının, sahip oldukları değerlerin ve inanç turizmi potansiyelinin farkında oldukları ve bu değerlerin etkin tanıtımı ve pazarlanması ile şehrin önemli bir inanç turizm merkezine dönüşebileceğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Antakya'ya inanç turizmi kapsamında gelen yabancı ziyaretçilerin çoğunluğunun Hıristiyan olduğu tespit edilmiştir. Antakya'da yer alan St. Pierre, St. Simeon, Katolik Kilisesi gibi dini yerlerin çokluğu ve St. Pierre kilisesinin Ortodoks Hıristiyanlar için bir hac merkezi olarak kabul edilmesinin Antakya'ya inanç turizmi kapsamında ağırlıklı olarak Hıristiyan yabancı turistlerin gelmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Antakya'yı ziyaret etme amaçlarını belirlemede amaçlanmıştır. Yabancı ziyaretçilerin Antakya'yı ziyaret etme amaçlarının inanç turizmi ve Antakya'nın kültürel değerlerini görme olduğu söylenebilir. Yabancı turistlerin Antakya'yı tekrar ziyaret etmelerinde etkili olan çekiciliklerin başında dini mekânların varlığı, ikinci sırada kültürel çeşitlilik, üçüncü sırada yerel halkın tutumu olduğu tespit edilmiştir. Antakya'nın etnik yapısının ve yerel halkın tutumunun, yabancı turistlerin ziyaretlerini tekrarlamalarında etkili olması dikkat çekicidir. Antakya'ya turizm ve/veya inanç turizmi kapsamında gelen turistlerin seyahatlerinden memnun olarak ülkelerinde döndükleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda, ülkesine memnun olarak dönen her turistın Antakya ve Antakya'nın inanç turizmine olumlu katkılar sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda yaklaşık binlerce yıllık tarihe sahip Antakya'nın medeniyetlerin ve dinlerin buluşma merkezi olduğunu, yerel halk ve yabancı turistlerin bu köklü mirası bildikleri ve sahip oldukları değerleri önemsedikleri söylenebilir. Ancak, inanç turizmi açısından pek çok değere sahip Antakya'nın, inanç turizmi potansiyelini yeterince ve etkili kullanmadığı, inanç turizminden yeterli payı alamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma verilerinden elde edilen bulgular sonucunda yerel halka, Antakya'da faaliyet gösteren işletmelere ve ileride Antakya'da inanç turizmi konusunda araştırma yapacak akademisyenlere aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

- Antakya'yı önemli bir inanç turizmi merkezi kılan kutsal değerler ve yerlerin dışında, sahip olduğu kültürel değerler ve var olan hoşgörüdür. Bu bağlamda hoşgörü devam ettiği sürece hem kentte barış ve huzur ortamı devam edecek, hem de inanç turizmi ile Antakya uluslararası arenada tanınarak gelişecektir.

- İnanç Turizmi kapsamında Antakya'ya gelen yabancı turistlerin, Antakya'da kalış sürelerinin oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, yabancı turistlerin kentte kalış sürelerini arttıracak sosyal ve kültürel etkinliklere ağırlık verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

- İşletmeler, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyon sağlanarak, Antakya'nın uluslararası arenada tanınırlığının artırılması yolunda kampanyalar düzenlemesi, turist sayısının artmasında etkili olacaktır.

- İnanç turizmi kapsamında Antakya'ya gelen yabancı turistlerin ülkelerine dönerken yanında götürebilecekleri Antakya'yı ve sahip olduğu dinsel-kültürel değerleri sembolize eden ürün, broşür, hediyelik eşya vb. materyallerin geliştirilmesi, hem ekonomik kazanım, hem de Antakya'nın tanıtımına katkı sağlayacaktır.

- Antakya'da turistik tesis ve yatak sayısının artırılmasının ve mevcut tesislerin konfor ve hizmet kalitesi açısından revize edilmesinin, yabancı turist sayısının artışında ve gelen turistlerin konaklama sürelerinin artışında katkı sağlayacağı düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- ADAM, B. ve KATAR, M., 1999, *Dinler Tarihi*, (Üçüncü Baskı), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- ARI, B., 2011, Hatay Velilerinden Şeyh Ahmet Kuseyri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 16, 375-386.
- ARTUN, E., 2009, Hatay İnanç Merkezlerinin Hatay'ın Tanıtılmasına Katkısı Üzerine Görüşler *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*.
- AVCIKURT, C., 2003, *Turizm Sosyolojisi*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, 1997, *Hatay İli Raporu*, Yayın No. DPT: 2468.
- ÇEKEN, H., DALGIN, T., KARADAĞ, L., 2009, Küreselleşme ve Uluslararası Turizm, *10. Ulusal Turizm Kongresi*, 21-24 Ekim. Mersin, 1209-1218.
- ÇEVİK, N. K., 1997, Türk Mutfağının, Akdeniz Mutfak Kültürünün Genel Özellikleri Yönünden Değerlendirilmesinin Önemi, *5. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Maddi Kültür Seksiyon Bildirileri*, Ankara.
- DEMİR, A., 1996, *Çağlar İçinde Antakya*, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları, İstanbul.
- Erdem, M., 2010, Doğu'nun Kraliçesi Antakya, *Antalya Rehberler Odası Dergisi*, Sayı: 1, 17-26.
- GÜZEL, F. Ö., 2010, Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, Cilt:2, 90-92.
- KARAMAN, S. ve USTA, K., 2006, İnanç Turizmi Açısından İznik ve Bir Uygulama Çalışması, *III. Balıkesir Ulusal Turizm Kongresi*, 20-22 Nisan, Balıkesir, ss.473-489.
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, 2007, Türkiye Turizm Stratejisi Marka Kent Eylem Planı (2007–2013).
- KORKMAZ, H.ve KARATAŞ, A., 2011, *Hatay İli Mineralli Su Kaynakları*, Fiziki Coğrafya Araştırmaları; Sistemik ve Bölgesel, Türk Coğrafya Kurumu Yayınları, No: 5, 359-361.
- KORUYAN, N., 2001, Turizmde Vizyon, *Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği'nin 3 Aylık Yayın Organı*, Yıl: 1 Sayı: 2, s.19.
- KOZAK, N., KOZAK, M. A., KOZAK, M., 2006, *Genel Turizm İlkeler-Kavramlar*, (Altıncı Baskı), Detay Yayıncılık, Ankara.
- LUNDBERG, E. D., STAVENGA, M.H. and KRISHNAMOORTHY, M., 1995, *Tourism Economics*, John Wiley & Sons, Inc., Canada.
- ÖZŞAHİN, E., 2010, Antakya'da (Hatay) Yer Seçiminin Jeomorfolojik Özellikler ve Doğal Risk Açısından Değerlendirilmesi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 13, Sayı 23, 1-16.
- ÖZŞAHİN, E., 2012, İnanç Turizmi ve Jeomorfoloji İlişisine Bir Örnek: Mekke (Suudi Arabistan), *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 32, 1-16.

- PAPUR, T., 2009, Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 473- 492.
- RİCHARDS, G. 2007, *Cultural Tourism: Global and Local Perspectives*, The Haworth Press, Binghamton.
- SARGIN, S., 2006, Yalvaç'ta İnanç Turizmi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, 3-5.
- SEZGİN, O. M., 1995, *Genel Turizm*, Tutubay Yayınları, Ankara.
- T.C. HATAY VALİLİĞİ, 2011, *Hatay'ın Türkiye'deki Yeri* Yayın No: 6, 36-55.
- T.C. HATAY VALİLİĞİ, 2012, *2012-2015 Hatay İl Turizm Stratejisi ve Eylem Planı*, s.76.
- TOKSOY, İ., 2011, Resort, *Aylık Turizm ve Seyahat Endüstrisi Dergisi*, Sayı: 98, 36-38.
- TÜMBEK, A. N., 2009, *Bütünleşik Pazarlama Faaliyetleri ile İnanç Turizmini Geliştirerek Yabancı Yatırımın Çekilmesi ve Antakya Örneği*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- TÜRK, H., 2006, Hatay'da On Sıcak Gün: Antakya Kültürü, *MKÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü*, Yayın No: 19, s.154.
- TÜİK, 2005-2012; Antakya ili Adrese Dayalı Nüfus Sayımı Sonuçları. Ankara.
- TÜRSAB, 2014, Türsab İnanç Turizmi 2014 Raporu.

İNTERNET ADRESLERİ

- HABİB-İ NECCAR CAMİ EFSANESİ*, <http://www.wikipedia.org/>, Erişim:29.11.2013
- TURİZM İSTATİSTİKLERİ, III. ÇEYREK:TEMMUZ-EYLÜL 2013*, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13615>, Erişim:24.10.2013.

